

У цьому містечку немає крадіїв

Габріель Гарсія Маркес

Переклад Віктора Часника

Дамазо повернувся до бараку з першими півнями. Анна, його дружина, на сьомому місяці вагітності, очікувала його, сидючи на ліжку, одягнена і взута. Керосинова лампа почала згасати. Дамазо зрозумів, що його дружина не перестала його чекати ні секунди за всю ніч, і вже зараз, бачачи його перед собою, продовжувала чекати. Він зробив заспокійливий жест, на який вона не зреагувала. Зафіксувавши перелякані очі на вузлику з червоної тканини, який він тримав у руці, вона скривила губи і почала тремтіти. Дамазо схопив її за кофту з обережною силою. Від нього війнуло перегаром.

Анна дозволила підняти себе майже не опираючись. Потім вона всією масою тіла повалилась вперед, розплакалась на чоловічій червоно-смугастій фланелевій сорочці і обнімала його десь у районі нирок до тих пір, поки нарешті не заспокоїлася.

— Я заснула сидючи, — схлипуючи промовила вона, — раптом бачу уві сні: вони відчиняють двері і штовхають тебе в кімнату, облитого кров'ю.

Дамазо вивільнився з її обіймів, нічого не сказавши. Вона знову сіла на ліжку. Потім кинув вузлик їй на коліна і вийшов помочитись на двір. А вона розв'язала ганчірку і побачила: там були три більйардні шари, два білі та один червоний, тьмяні, попсовані ударами.

Повернувшись до кімнати, Дамазо знайшов її в заінтригованому спогляданні.

— Для чого це? — спитала Анна.

Він знизав плечима.

— Грати в більйард.

Він знову зробив вузлик і поклав упаковку з саморобною відмичкою, ліхтариком на батареях та ножом, всередину баула. Анна лежала обличчям до стіни, не знімаючи одяг. Дамазо зняв лише штани. Простягнувшись у ліжку, курячі у темряві, намагався виявити якийсь слід своєї пригоди в розсіяному шереху світанку, хоч якісь відзвуки того, що він зробив. Раптом він зрозумів, що його дружина не засинає.

— Про що ти думаєш?

— Ні про що, — відповіла вона.

Голос, зазвичай, відтінений баритональними регістрами, здавався густішим від обурення. Дамазо зробив останню затяжку сигарети та розчавив недопалок об земляну підлогу.

— Більше нічого не було, — зітхнув він. Я знаходився всередині близько години.

— Вони повинні були тебе застрелити, — сказала вона.

Дамазо здригнувся.

— Бодай тобі заціпило, — пробурмотів він, постукавши кісточками пальців об дерев'яну спинку ліжка. Він намацав сигарети і сірники на підлозі.

— Ну і осел же ти, — сказала Анна. Ти повинен був врахувати, що я була тут, не

маючи можливості спати, вірячи, що вони тягнуть тебе мертвим щоразу, коли лунав шум на вулиці і додала, зітхаючи:

— І все, що з цього вийшло — три більйардних кульки.

— У шухляді було всього двадцять п'ять сентаво.

— Тоді ти нічого не повинен був принести.

— Дуже вже важко було туди влізти, — сказав Дамазо. Я не міг прийти з порожніми руками.

— Ти б узяв щось інше.

— Більше нічого не було, — сказав Дамазо.

— Ніде не є так багато речей, як у більйардній.

— Так здається, — сказав Дамазо. Але потім, коли ти там, оглянувши гарненько, побачиш, що немає нічого ділового.

Вона довго мовчала. Дамазо уявив її з розплющеними очима, вся напружилась, намагаючись знайти у темряві пам'яті якийсь цінний предмет з більйардної.

— Можливо, — згодилась вона.

Дамазо знов закурив. Алкоголь покидав його концентричними хвилями, і він знову прийняв на себе вагу, об'єм та відповідальність свого тіла.

— Там був кіт, — сказав він. Величезний білий кіт.

Анна перевернулася, притулившись випнутим животом до живота свого чоловіка, і просунула ногу між його колін. Від неї пахло цибулею.

— Ти був сильно наляканий?

— Я?

— Ти, — сказала Анна. Кажуть, чоловіки також лякаються.

Він відчув її усмішку і теж посміхнувся.

— Злегка, — сказав він. Трохи штани не намочив.

Він дозволив себе поцілувати, але на поцілунок не відповів. Тоді, усвідомлюючи ризики, але без покаяння, як би викладаючи спогади про поїздку, розповів їй подробиці своєї пригоди.

Вона заговорила після довгої мовчанки.

— Це було божевілля.

— Почин дорожче за гроші, — сказав Дамазо, закривши очі. Окрім того, як на перший раз справа була зроблена не так вже й погано.

Було за полудень, і сонце палило неймовірно. Коли Дамазо прокинувся, його дружина вже піднялась. Тицьнув голову під кран у внутрішньому дворику і подержав так кілька хвилин, аж поки дійсно прокинувся. Кімната була частиною довгого бараку однакових і відокремлених приміщень, із загальним внутрішнім двориком, перехрещеним дротами для сушки білизни. Біля стінки їх кімнати, відокремлено від внутрішнього дворику листами жерсті, Анна встановила плиту, щоб готувати і нагрівати праски, і невеликий столик, щоб їсти і прасувати. Коли побачила, що підходить чоловік, відклала в сторону випрасувану білизну і зняла залізну праску з плити, щоб розігріти каву. Вона була старша за нього, з дуже блідою шкірою, і її рухи

мали ту ніжну точність людей, що звикли і пристосовані до реальності.

Крізь туман свого головного болю Дамазо зрозумів, що його дружина хоче повідомити йому щось очима. До цього він не звертав уваги на голоси у патіо.

-Вони весь ранок ні про що інше не розмовляли, — пробурмотіла Анна, розливаючи каву. Чоловіки недавно пішли туди. Озирнувшись, Дамазо виявив, що чоловіки та хлопці зникли з двору.

Поки сьорбав каву, він мовчки стежив за розмовою жінок, що розвішували на сонці випрані речі. Врешті-решт він запалив сигарету і пішов з кухні.

— Тереза, — покликав він.

Дівчина у мокрому платтячку, яке прилипло до тіла, відповіла на поклик.

— Будь обережним, — шепнула Анна. Дівчина підійшла.

— Що сталося? — спитав Дамазо.

-Залізли у більярдну та винесли все, — відповіла дівчина.

Вона здавалася ретельно поінформованою. Вона пояснила, як вони обнесли заклад, по частинах, аж поки не виволокли більярдний стіл. Вона говорила з такою переконливістю, що Дамазо не міг повірити, що це неправда.

— Чортівня, — сказав він, повертаючись до кухні.

Анна крізь зуби почала мугикати пісню. Дамазо притулив стілець до стіни на внутрішній дворик, намагаючись придушити тривогу. Три місяці тому, коли йому виповнилося 20, рівненькі вуса, культивовані не тільки з таємним духом жертвовності, але і з деякою ніжністю, додали мужності його обличчю, поцяткованому віспою. З того часу він відчув себе дорослим. Але у цей ранок, зі спогадами про минулу ніч, що тонули в трясовині його головного болю, він не міг зрозуміти, як жити далі.

Закінчивши прасувати, Анна розділила чисту білизну на два рівні купки і вирішила вийти на вулицю.

— Не затримуйся, — сказав Дамазо.

— Як завжди.

Він пішов за нею до кімнати.

— Ось я залишаю тобі картату сорочку, — сказала Анна. Краще не одягай фланель. Зіткнулася зі двозначними котячими очима свого чоловіка, пояснила: Ми не знаємо, може хтось бачив тебе

Дамазо витер об штани піт на долонях.

— Мене ніхто не бачив.

-Ми не знаємо, — повторила Анна. Вона несла пачку білизни на кожній руці. Крім того, тобі краще зараз не виходити. Почекай, спочатку я пройдуся там, наче не розумію у чому річ.

У місті не казали нічого нового. Анні довелося слухати кілька разів різні та суперечливі версії, деталі того ж епізоду. Коли вона закінчила розносити білизну, замість того, щоб їхати на ринок, як було щосуботи, вона попрямувала до площі.

Перед більярдною вона не знайшла стільки людей, як уявляла. Деякі чоловіки розмовляли в тіні мигдальних дерев. Сирійці, прикривши від сонця голови кольоровими

хустками, обідали, і здавалося, ніби їх лавки дримають під своїми брезентовими навісами. У вестибюлі готелю якийсь чоловік спав, розлігшись у кріслі-гойдалці, з відкритим ротом, розкидавши в сторони ноги та руки. З дванадцяти все було паралізовано спекою.

Анна пройшлась на деякій відстані від більйардної. На пустирі перед входом стояли люди. І тоді вона згадала те, що чула від Дамазо і що знали всі, але в пам'яті тримали тільки завсідники: задні двері більйардної виходять на пустир. Через хвилину, прикриваючи живіт руками, вона вже стояла в натовпі і дивилася на зламані двері. Висячий замок залишився цілий, але одна з петель була висмикнута, як зуб. Якийсь час Анна споглядала плоди скромної та самотньої праці, і раптом подумала про свого чоловіка з почуттям милосердя.

— Хто це зробив?

Вона не наважилася озирнутися навколо себе.

— Не знаємо, — відповів їй хтось. — Кажуть, приїжджий.

— Та вже, звичайно, не наш, — відгукнулась жінка позаду неї. У цьому містечку немає злодіїв. Усі знають усіх.

Анна повернула голову.

— Правильно, — сказала вона, посміхнувшись. Була облита потом. Біля неї стояв дуже старий чоловік з глибокими зморшками на шиї.

— Вони все вичистили? — запитала вона.

— Двісті песо і більйардні кулі, — сказав старий. Він уважно оглянув її. Незабаром нам доведеться спати з відкритими очима.

Анна відвела погляд.

— Саме так, — повторила. Вона накинула косинку на голову, йдучи геть та не в змозі позбавитися від враження, що старий все ще спостерігає за нею.

З чверть години люди на пустирі стояли тихо, немов за зламаними дверима лежав небіжчик. А потім народ заворушився, всі повернулись, і натовп витік на площу.

Власник більйардної стояв у дверях, з алькальдом та двома агентами поліції. Низенький і товстун, штани, підтримувані єдиним тиском живота і у якихось окулярах, наче ті, що роблять для гри діти, здавався одягненим у ображену гідність.

Юрба оточила його. Прихилившись до стіни, Анна дослухалась до його розповіді, аж поки натовп не почав розходитися. Потім вона повернулася до кімнати, розпарена задухом, минаючи сусідів, які жваво обговорювали те, що сталося.

Валяючись весь цей час в ліжку, Дамазо багато разів здивовано замислювався над тим, як це змогла Анна минулої ночі чекати без куріння. Коли він побачив, як вона заходить, посміхаючись, знімаючи з голови просочену потом хустку, то розчавив майже цілу сигарету об земляну підлогу, посеред накиданих недопалків, і запитав з явною тривогою:

— Ну?

Анна опустила на коліна перед ліжком.

— Крім того, що ти злодій, ти ще й брехун, — сказав він.

— Чому?

— Тому що ти мені сказав, що у шухляді нічого не було.

Дамазо нахмурився.

— Не було нічого.

— Було двісті песо, — сказала Анна.

— Це брехня, — відповів він, підвищуючи голос. Сидячи на ліжку, він відновив довірливий тон. Там було всього двадцять п'ять сентаво.

Він її переконав.

— Він старий бандит, — сказав Дамазо, стискаючи кулаки. Шукає, щоб хтось набив йому пику.

Анна відверто засміялася.

— Не будь таким грубим.

Він не витримав і теж розреготався. Під час гоління дружина повідомила йому, що вдалося з'ясувати. Поліція шукає приїжджого.

— Кажуть, він приїхав у четвер, і вчора ввечері вони побачили, як він кружляє біля дверей, — сказала вона. Говорять, ніде його не могли знайти. Дамазо подумав про незнайомця, якого ніколи не бачив і на якусь мить підозрював його з щирим засудженням

— Можливо, що він вже зник, — сказала Анна.

Як завжди, Дамазо було потрібно три години, щоб привести себе в порядок. Він ретельно підрівняв вуса, міліметр у міліметр. Потім вмився у патію. З пристрасстю, яку за час, що минув з їх першого вечора, так ніщо і не могло згасити, Анна спостерігала довгу процедуру його причісування. Коли вона побачила, як він дивиться в дзеркало, перед виходом, в червоній картатій сороці, то здалася собі перезрілою та неохайною. Дамазо імітував перед нею боксерський удар з еластичністю професіонала. Вона схопила його за зап'ястя.

— У тебе є гроші?

— Я багатий, — з гарним настроєм сказав Дамазо. У мене двісті песо.

Анна відвернулася до стіни, витягнула з ліфчика згорток купюр і простягнула одне песо чоловіку, кажучи:

— візьми, мільйонер Хорхе Негрете.

Увечері Дамазо був на площі з групою своїх друзів. Люди, які приїхали з сіл з продуктами для продажу на недільному ринку, влаштовувалися на нічліг прямо серед плит для смаження м'яса або пиріжків та лотерейних столиків, і з початку ночі чути було їх хропіння. Друзів Дамазо, судячи з усього, цікавило не так пограбування більярдної, скільки радіопередача з чемпіонату з бейсболу, яку їм не вдалося послухати через те, що заклад було закрито. За гарячими суперечками про чемпіонат друзі не помітили, як опинилися біля кінотеатру. Не змовляючись і не поцікавившись навіть, що показують, вони взяли квитки.

Крутили фільм з мексиканським Кантінфласом. У першому ряду балкону кінозали Дамазо сміявся без докорів сумління. Він відчував заспокоєння своїх емоцій. Була

прекрасна червнева ніч, і в паузах між діалогами, коли чувся тільки скрекіт проектора — ніби накрапав дрібний дощик, — над відкритим кінотеатром блимала спалахуючи-голуба тиша зірок.

Раптом зображення на екрані померкло, і з глибини партеру почувся шум. Спалахнуло світло, і Дамазо здалося, ніби його виявили і всі на нього дивляться. Він схопився, але побачив, що глядачі немов приросли до своїх місць, а поліцейський, намотавши на руку ремінь, люто б'є когось великою мідною пряжкою. Той був монументально чорним. Закричали жінки, і поліцейський теж закричав, заглушаючи їх голоси:

— Зломщик! Крадій!

Чорний прокотився між рядами, переслідуваний двома агентами, які били його по нирках, поки не змогли зафіксувати його на спині. Той, який бив пряжкою, своїм ременем скрутив йому руки за спиною, і всі троє стусанами погнали негра до дверей. Все трапилося так швидко, що Дамазо зрозумів те, що сталося, лише коли чорношкірий проходив повз нього, з розірваною сорочкою і обличчям у поту та крові, ридуючи: "вбивці, вбивці".

Світло згасло, і фільм відновився.

Дамазо більше ні разу не засміявся. Він курих сигарету за сигаретою і, дивлячись на екран, бачив якісь незв'язні обривки. Знову спалахнуло світло, і глядачі стали переглядатися, ніби боячись реальності.

— Як добре, — вигукнув хтось поруч. Дамазо не глянув на того.

— Кантінфлас дуже хороший, — сказав він.

Людський потік виніс його до дверей. Торговки їжею, навантажені недопроданими продуктами харчування та іншим своїм майном, розходилися по домівках.

Хоча була вже дванадцята, але на вулиці дожидало багато людей — чекали глядачів, щоб дізнатися як схопили негра.

Тієї ночі Дамазо увійшов до кімнати з такою обережністю, що Анна в півсні відчула його присутність, вже коли він, лежачи на спині, докурював другу сигарету.

— Їжа на плиті, — сказала вона.

— Я не голодний, — сказав Дамазо.

Анна зітхнула.

— Мені наснилось, що Нора ліпить ляльок з масла, — сказала вона, все ще не зовсім прокинувшись. Раптом вона зрозуміла, що випадково заснула і повернулася до Дамазо затуманена, протираючи очі.

— Вони спіймали приїжджого, — сказала вона.

Дамазо відгукнувся не відразу.

— Хто сказав?

— Вони застали його в кінотеатрі, — повідала Анна. Зараз всі пішли туди. І вона розповіла до невпізнання спотворену версію захоплення. Дамазо не виправив нічого.

— Бідолаха, — зітхнула Анна.

— Бідолаха, — схвильовано запротестував Дамазо. Ти що, хочеш, щоб на його місці

був я?

Вона занадто добре знала його, щоб відповісти. Вона слухала, як він, дихаючи, як астматик, курить — до тих пір, поки не заспівали перші півні. Потім почула, як він встає і, не виходячи з кімнати, приймається на дотик за якусь незрозумілу роботу. Почула, як він копає землю під ліжком (це тривало більше чверті години), а потім — як роздягається в темряві, намагаючись робити все якомога тихіше і навіть не підозрюючи, що весь цей час вона, щоб не заважати йому, прикидалася сплячою. Щось ворухнулося в глибинах її душі, і вона здогадалася, що Дамазо був в кіно, і зрозуміла, чому він зарив кулі під ліжком.

Більярдна відкрилася в понеділок, і її відразу заповнили скучивши завсідники. На більярдний стіл накинули великий шматок фіолетової тканини, що надавало закладу траурний вигляд. На стіні висіло оголошення: "За відсутністю куль більярдна не працює". Ті, що увійшли читали оголошення з таким виглядом, ніби це для них новина. Деякі подовгу стояли перед ним, з дивною завзятістю перечитуючи його.

Дамазо був одним з перших клієнтів. Значну частину свого життя він провів на сидіннях, призначених для глядачів більярду, і там він був з моменту, коли двері знов відчинилися. Доволі важкою, хоча і не дуже довгою справою було висловити співчуття. Дамазо через стійку поплескав по плечу господаря і сказав:

— Яка неприємність, Дон Роке.

Той покивав головою з посмішкою скорботи, зітхнувши: — Що поробиш.

І продовжував обслуговувати клієнтуру, тоді як Дамазо, усівшись на одному з табуретів біля стійки, втупився в привид столу під фіолетовою плащаницею.

— Як це дивно, — сказав він.

— Це правда, — підтвердив чоловік на сусідньому табуреті — Та ще на Страсному тижні!

Коли більшість клієнтів пішли на обід, Дамазо сунув монету в щілину музичного автомата і вибрав мексиканську баладу, місце якої на табло він знав напам'ять. Дон Роке перемістив столики та стільці в глибину закладу.

— Навіщо це ви? — спитав Дамазо.

— Я збираюся викласти колоди карт, — сказав Дон Рок. Щось треба робити, поки пришлють кульки.

Рухаючись майже навімання, зі стільцем на кожній руці, він був схожий на недавнього вдівця.

— А коли їх пришлють? — спитав Дамазо.

— Через місяць, сподіваюся.

— До цього часу старі знайдуться, — сказав Дамазо.

Дон Роке окинув задоволеним поглядом вишикувані в ряд столики.

-Вони не з'являться", — сказав він, витираючи чоло рукавом. Негр у них без їжі з суботи, але так і не сказав, де вони. Він подивився на Дамазо крізь запітнілі скла. — Я впевнений, що він їх кинув у річку.

Дамазо закусив губу.

— А як щодо двохсот песо?

— Ні, — сказав Дон Роке. У нього було знайдено лише тридцять. Вони дивилися один одному в очі. Дамазо не зміг би пояснити, чому погляд, яким вони обмінялися, здався йому поглядом двох співучасників. У кінці дня Анна побачила з пральні, як він повертається додому: по-боксерському підскакуючи, він наносив удари невидимому противнику. Вона увійшла до них в кімнату.

— Готовий, — сказав Дамазо. Старий настільки змирився, що замовив нові кульки. Зараз треба тільки дочекатися, щоб про цю історію все забули.

— А що з чорним?

— Нічого страшного, — сказав Дамазо, — знизавши плечима. Якщо кулі не знайдені, вони повинні його звільнити.

Після вечері подружжя сиділи біля дверей на вулицю і розмовляли з сусідами, поки замовк динамік кіно і не настала тиша. Перед сном у Дамазо настрій був піднесений.

— Я придумав найкращий бізнес у світі, — заявив він. Анна зрозуміла, що Дамазо хоче поділитися з нею ідеєю, яку обдумував весь вечір

— Я їду з міста в місто, — продовжував Дамазо. Я краду більйардні кульки в одному та продаю їх в іншому. У всіх поселеннях є більйардні.

— Поки тебе не застрелять.

— Так вже й пристрелять, — сказав він. — Це бачимо лише у кіно.

Він стояв посеред кімнати, переповнений радісними планами. Анна почала роздягатися, байдужа зовнішньо, але насправді слухаючи із співчутливою увагою.

— Накуплю ось стільки костюмів. — І Дамазо показав рукою розміри уявної шафи на всю стіну Звідси аж туди. А також п'ятдесят пар взуття.

— Хай Бог тебе почує, — сказала Анна.

Дамазо насупився.

— Тебе не цікавлять мої плани, — сказав він.

— Занадто вони для мене мудровані. — сказала Анна. Вона вимкнула лампу, лягла до стіни та додала з певною гіркотою: — Коли тобі буде тридцять років, мені буде сорок і сім.

— Дурненька, — сказав Дамазо.

Він обмацав кишені в пошуках сірників.

— Тобі також не доведеться більше прати білизну, — сказав він, трохи збентежений.

Анна простягнула йому запалений сірник. Вона дивилася на полум'я, поки сірник не згас, і викинула опалок. Потягнувшись в ліжку, Дамазо продовжував розмовляти.

— Чи знаєш ти, з чого роблять більйардні кульки?

Анна не відповіла.

— Слонові ікла, — продовжив він. Тому їх дуже важко роздобути, і пройде щонайменше місяць, поки їх сюди доставлять. Зрозуміло?

— Засинай, — перебила Анна. Я маю встати о п'ятій.

Дамазо повернувся до свого природного стану. Перші півдня проводив у ліжку, за курінням та після сієсти починав готуватися до виходу. Вночі слухав у більйардній

радіопередачу з чемпіонату по бейсболу. У нього була похвальна здатність забувати свої ідеї з таким же ентузіазмом, з яким він їх породжував.

— У тебе є гроші? запитав він дружину в суботу.

— Одинадцять песо, — відповіла вона. І тихо додала: — Це плата за кімнату.

— Я пропоную бізнес.

— Що?

— Позич їх мені.

— Ми повинні заплатити господареві.

— Заплатиш пізніше.

Анна похитала головою. Дамазо схопив її за зап'ястя і завадив їй встати з-за зі столу, де вони щойно снідали. "Це на кілька днів", — сказав він, погладжуючи її руку з відволікаючою ніжністю. Коли продаж кульки у нас будуть гроші на все.

Анна не поступалася. Тієї ночі в кінотеатрі Дамазо не знімав руку з її плеча навіть коли на перерві спілкувався з друзями. Картину вони дивилися не уважно. Зрештою, Дамазо втратив терпіння.

— Тоді мені доведеться десь вкрати гроші, — сказав він. Анна знизала плечима.

— Придушу першого зустрічного, — пригрозив Дамазо, просуваючи її у натовпі, що покидав кінотеатр. Тож вони візьмуть мене до в'язниці як вбивцю.

Анна про себе усміхнулася. Але продовжувала бути непохитною. Вони сварилися всю ніч, а вранці Дамазо демонстративно і загрозливо швидко одягнувся і, проходячи повз Анни, буркнув:

— Я ніколи не повернуся.

Анна не могла придушити легкий тремор.

— Щасливої дороги, — крикнула вона услід.

Дамазо прикрив за собою двері, і для нього розпочалося нескінченна пустопорожня неділя. Кричуща строкатість ринку і яскравий одяг жінок, що виходили з дітьми з церкви після меси, що починалась о восьмій, наносили веселі штрихи на площу, але повітря вже плавилось від спеки.

Він провів день у більярдній. Група чоловіків грала в карти зранку і перед обідом народу додалося, але було очевидно, що заклад втратив свою колишню привабливість. Тільки в сутінках, коли почалася бейсбольна трансляція, більярдна наповнилася життям та хоч в якійсь мірі нагадувала себе колишню.

Після того, як вони закрили заклад, Дамазо почав безцільно маячити на площі, яка ніби кровоточила. Він спустився по вулиці паралельно порту, слідуючи на звуки веселої та віддаленої музики. В кінці вулиці стояла величезна і порожня бальна зала, прикрашена гірляндами з вицвілого паперу, а в глибині її, на дерев'яній естраді, невеликий гурт музикантів. У повітрі плив задушливий запах помади.

Дамазо влаштувався біля стойки. Коли музична п'єса закінчилася, юнак, який грав в оркестрі на тарілках, обійшов чоловіків, що танцювали і зібрав гроші.

Якась дівчина залишила свого партнера у центрі зали і підійшла до Дамазо:

— Як справи, Хорхе Негрете?

Дамазо посадив її поруч. Бармен, напудрений та з гвоздикою за вухом, запитав фальцетом:

— Що будете пити?

Дівчина звернулася до Дамазо.

—Що ми п'ємо?

—Нічого.

— За мій рахунок.

— Справа не в грошах, — сказав Дамазо. —Я голодний.

— Шкода, — зітхнув бармен. —З такими-то очима.

Вони пройшли до їдальні в задній частині зали. Судячи по фігурі, дівчина була зовсім юною, але шар рум'ян і пудри на обличчі та яскраво нафарбовані губи приховували її справжній вік. Після їжі Дамазо пішов за нею до кімнати, в глибині темного подвір'я, де відчувався подих сплячих тварин. Ліжко займала кількамісячна дитина, загорнута у кольорові ганчірки. Дівчина перенесла ганчір'я в дерев'яний ящик, туди ж поклала дитину і поставила ящик на підлогу.

— Миші можуть його з'їсти, — промовив Дамазо.

— Вони дітей не їдять, — сказала вона.

Червона сукня була замінена на більш відкриту та заношену, з великими жовтими квітами.

— Хто його тато? — спитав Дамазо.

— Поняття не маю, — зронила вона. А потім, з дверей — Швиденько повернувся.

Він почув, як вона закриває замок. Повісив одяг на стілець і викурив кілька сигарет, лежачи на спині.

Ліжко вібрувало в такт мамбо. Він не зрозумів, в який момент заснув. Коли він прокинувся, музики не було, і від цього кімната здалася йому ще більшою.

Дівчина роздягалася біля ліжка.

— Котра година?

— Наче чотири години, — сказала вона. Хіба дитина не плакала?

— Думаю, що ні, — сказав Дамазо.

Дівчина лягла поруч і, розглядаючи його злегка затуманеними очима, почала розстібати йому сорочку. Дамазо зрозумів, що вона неабияк випила. Він хотів погасити лампу.

— Залиш її так, — сказала вона. Мені подобається дивитись у твої очі.

Кімнату наповнили сільські шуми ще від світанку. Дитя заплакало. Дівчина взяла його в ліжко, дала йому груди і стала наспівувати, не відкриваючи рота, якусь просту пісеньку. Нарешті вони всі поснули. Дамазо не чув, як близько семи годин дівчина прокинулася і вийшла з кімнати. Повернулася вона вже без дитини.

— Усі ідуть у порт, — повідомила вона.

Дамазо мав відчуття, що не спав більше години за цілу ніч.

— Навіщо?

— Побачити чорношкірого чоловіка, який вкрав кулі, — сказала вона. Сьогодні його

відправляють.

Дамазо запалив сигарету.

— Біднесенький, — зітхнула дівчина.

— Нещасний, — зірвався Дамазо. — Ніхто не примушував його бути злодієм.

Вона задумалася, опутивши голову на груди, а потім сказала, знизивши голос:

— Це був не він.

— Хто сказав.

— Я точно знаю. — сказала вона. У ніч, коли забралися в більярдну, чорношкірий був у Глорії і провів у неї весь наступний день до самого вечора. А потім прийшли з кіно і розповіли, що його арештували там.

— Глорія може повідомити це поліції.

— Чорношкірий сам сказав, — пояснила вона. Алькальд прийшов до Глорії, перевернув у неї в кімнаті все догори дригом і пригрозив, що збирається відвезти її до в'язниці, як співучасницю. Врешті-решт вона заплатила двадцять песо, і все владналося.

Дамазо підвівся раніше восьми.

— Залишайся, — запропонувала дівчина, — заріжу на обід курку.

Дамазо струсив волосся з гребінця, який тримав у руці, і сунув його в задню кишеню штанів.

— Не можу.

Взявши дівчину за зап'ястя, він привернув її до себе. Вона вже вмилася і виявилася насправді дуже юною, з величезними чорними очима, що додавали їй якийсь беззахисний вид. Вона обняла його за талію.

— Залишайся, — наполягла.

— Назавжди?

Вона трохи почервоніла і відпустила його

— Обманщик.

Анна зранку почувалася виснаженою, проте загальне хвилювання передалося і їй. Швидше звичайного зібравши у своїх клієнтів білизну для прання, вона пішла на набережну подивитися, як будуть відправляти негра. У причалів, перед судами, готовими до відплиття, гула нетерпляча юрба. Був Дамазо.

Анна тицьнула його вказівним пальцем в поперек.

— Що ти тут робиш? — вигукнув Дамазо, підстрибнувши від несподіванки..

— Я прийшла попрощатися, — сказала Анна.

Дамазо постукав по дереву ліхтарного стовпа.

— Бодай тобі з такою мовою, — сказав.

Запаливши сигарету, він кинув порожній коробок в річку. Анна дістала з-за корсажа інший і поклала його в кишеньку його сорочки. Дамазо вперше посміхнувся.

— Ну й дурепа, — сказав він.

— Ха-ха, — проімітувала сміх Анна.

Незабаром з'явився негр. Його провели посередині площі — руки були зв'язані за

спиною мотузкою, кінець якої тримав поліцейський. З боків йшли двоє поліцейських з гвинтівками. Негр був без сорочки, нижня губа у нього була розсічена, а брова розпухла, як у боксера. Поглядів юрби він уникав з гідністю жертви. Біля дверей більярдної, де зібралося найбільше глядачів, мовчки стояв і дивився на нього, докірливо похитуючи головою, господар закладу. Люди пожирали негра очима.

Баркас відплив одразу. Негра повели по палубі до цистерни з нафтою і прив'язали до неї за руки і за ноги. Коли на середині річки баркас розвернувся і дав останній гудок, спина негра яскраво блиснула.

— Бідна людина, — пробурмотіла Анна.

— Злочинці, — сказав хтось біля неї. — Людина не може витримати таке сонце.

Дамазо повернув голову і побачив, що сказала це якась неймовірно товста жінка. Він почав пробиватися крізь натовп до площі.

— Багато говориш, — прошипів він на вухо Анні. — Ти б ще закричала на всю площу.

Вона супроводжувала його до дверей більярдної.

— Хоч би переодягнувся, — сказала вона, перш ніж піти. — А то прямо як жебрак.

Новина зібрала в закладі галасливу юрбу відвідувачів. Намагаючись всім догодити, дон Роке обслуговував відразу кілька столиків. Дамазо чекав, щоб він пройшов повз нього.

— Хочете, допоможу?

Дон Роке поставив перед ним півдюжини пляшок пива з накинутими на горлечко склянками.

— Дякую, сину.

Дамазо подав пляшки до столиків. Він прийняв кілька замовлень і продовжував приносити та ставити пляшки, поки клієнтура не пішла по домам на обід. Ранком, коли він повернувся додому, Анна зрозуміла, що він п'яний. Вона взяла його руку і приклала до свого живота.

— Помацай, — запропонувала вона. — Чуєш?

Дамазо не видав жодної ознаки ентузіазму.

— Ворушиться, — продовжила Анна. Всю ніч брикав мене ніжками.

Але він не відреагував. Сфокусований на собі, він наступного дня пішов з дому дуже рано і не повернувся до півночі. Так само пройшов тиждень. У ті рідкісні хвилини, які він проводив, лежачи в ліжку і покурюючи, він уникав розмов. Анна стала тепер до нього особливо уважною. Одного разу на початку спільного життя він поводився так само, вона не знала його характеру і набридала йому. І тоді, сівши на неї в ліжку верхом, він побив її в кров.

Тепер вона запаслася терпінням. Ще з вечора клала біля лампи пачку сигарет — знала, що йому легше винести голод і спрагу, ніж відсутність курива.

Нарешті, в середині липня Дамазо повернувся додому на заході сонця. Анна подумала, що він, напевно, вже встиг здорово перебрати, раз повернувся так рано, і стривожилася. Вигляд у нього був якийсь отупілий і пригнічений. Поїли мовчки, але,

коли лягали спати, у Дамазо раптом вирвалося:

- Виїхати хочу!
- Куди?
- Куди завгодно.

Анна обвела поглядом кімнату. Журнальні обкладинки, якими вона обклеїла всі стіни, вицвіли і порвалися. Вона втратила рахунок чоловікам, які, дивлячись з її ліжка на ці фотографії кіноакторів, поступово поглинали їх колір і уносили його з собою.

- Тобі нудно зі мною, — припустила вона.
- Це не так, — сказав Дамазо. — Допекло саме це містечко.
- Це місто, як і всі.
- Неможливо продати кулі.

— Залиш ті кульки в спокої, — сказала Анна. Поки Бог дає мені сили прати, тобі не доведеться ризикувати. І обережно додала після паузи: — Дивуюся, як тобі взагалі спало на думку це зробити.

Дамазо докурив сигарету, перш ніж говорити.

- Це було так просто, що я зрозуміти не можу, чому ніхто інший не додумався.
- У сенсі грошей — так, — погодилася Анна. — Але щоб прихопити кулі — іншого дурня не знайшлося б.

— Це сталося без роздумів, — сказав Дамазо. Мені це спало на думку, коли я побачив їх в маленькій коробці за стійкою і подумав: як працював, а піти доведеться з порожніми руками.

- Недобрий був час для тебе, — сказала Анна.

Дамазо відчув полегшення.

— А нових не шлють, — сказав він. — Повідомили, що вони подорожчали, і дон Роке каже, що тепер йому не вигідно. Він запалив нову сигарету і, розповідаючи, відчув, що серце його наче очищується від чогось темного.

Він повідав, що власник вирішив продати більярдний стіл, хоч багато за нього тепер і не виручиш. Сукно через невмілу гри початківців суцільно в дірках і різнокольорових латках, і треба замінити його новим. А поки для любителів, постарілих навколо більярду, єдиною розвагою залишаються передачі з чемпіонату з бейсболу.

— Вийшло так, — закінчив Дамазо, — що ми ненавмисно накалили всьому містечку.

- Без жодної користі для себе, — додала Анна.

— Чемпіонат закінчується на наступному тижні, — сказав Дамазо. — І це не найгірше. Найгірше — негр.

Вона лежала, поклавши голову йому на плече, як в минулі часи, і відчувала, про що він думає. Почекала, поки він докурив сигарету, а потім обережно сказала:

- Дамазо!
- Чого тобі?
- Поверни їх.

Він запалив ще одну сигарету.

— Я вже сам про це кілька днів думаю. Тільки не знаю, як це зробити.

Вони змовилися було залишити кулі в якомусь людному місці, але потім Анна зрозуміла, що, хоча це і вирішить проблему більярдної, справу з негром все одно не буде залагоджено. Поліція може по-різному тлумачити появу куль, не виправдовуючи його. Може трапитися й інше: кулі потраплять в руки людини, яка не поверне їх, а залишить собі, сподіваючись потім продати.

— Оскільки справу буде зроблено, — підсумувала Анна, — краще зробити її добре.

Вони викопали шари. Анна загорнула їх у газету так, щоб згорток не виявляв їх форми, і поклала в скриню

— Тепер дочекаємося слушної нагоди, — сказала вона.

Але поки чекали нагоду, минуло два тижні. Пізно ввечері двадцятого серпня, рівно через два місяці після крадіжки, Дамазо, прийшовши в більярдну, побачив дона Роке за стійкою; пальмовою віялом він відганяв комах. Радіо мовчало, і це ще сильніше підкреслювало його самотність.

— Я тобі казав, — вигукнув Дон Роке немов радіючі прогнозу, що справився. — Все полетіло до чортової бабусі.

Дамазо кинув монету в музичний автомат. Потужний звук і різнокольорові миготливі вогні привселюдно, як йому здалося, підтверджували його відданість більярдної. Однак дон Роке, схоже, цього не відчував. Дамазо сів поруч з ним і спробував втішити, але його аргументи звучали малопереконливо і плутано. Дон Роке слухав з байдужим виглядом, ліниво обмахуючись віялом.

-Ну що тут зробиш, — сказав він. Чемпіонат з бейсболу не міг тривати ціле життя.

"Але кульки можуть з'явитися."

"Вони не з'являться".

"Негр не міг їх з'їсти".

"Поліція скрізь обшукала", — з відчайдушною впевненістю сказав Дон Рок. . Він кинув їх у річку.

"Може статися диво".

— Покинь свої сподівання, сину, — відповів Дон Рок. Безнадійна ситуація. Ти що, віриш у чудеса?

— Іноді, — сказав Дамазо.

Коли Дамазо вийшов із закладу, глядачі з кінотеатру ще не виходили. Дивовижно гучні діалоги то вщухали, то знову розносилися над сплячим містечком. Побродивши по площі, Дамазо попрямував до танцювального залу.

Гурт грав для одного клієнта, який танцював разом із двома жінками. Інші, чинно і розсудливо сиділи біля стіни, вони ніби чекали якихось вістей.

Дамазо зайняв столик, дав знак, що бармен подав йому пиво, і випив пляшку з короткими паузами, щоб передихнути, спостерігаючи через скло за чоловіком, який танцював з двома жінками. Він був нижче за них.

Опівночі підтягнулися жінки, які були в кіно, за ними заявила група чоловіків. Серед жінок виявилася і подруга Дамазо. Вона сіла до нього за столик.

Дамазо не звертав уваги на неї. Він випив півдюжини пива і пас очима чоловіка, який зараз танцював з трьома жінками, але не захоплений ними, а поглинений лише тим, що виробляли його ноги. Він здавався щасливим, і було зрозуміло, що був би ще щасливішим, якщо крім ніг і рук мав хвоста.

"Мені не подобається цей парубок", — зауважив Дамазо.

— Тоді не дивись на нього, — порадила дівчина.

Вона попросила буфетника принести їй випити. Майданчик заповнювався танцюючими парами, але чоловік з трьома жінками як і раніше відчував себе так, ніби він один в залі. Під час якогось па його погляд зустрівся з поглядом Дамазо; чоловік запрацював ногами ще динамічніше і, посміхнувшись, показав свої дрібні зуби кролика. Дамазо тримав погляд, не моргаючи, аж поки чоловік став серйозним і повернувся спиною.

"Хоче показати, що він дуже щасливий", — вищирився Дамазо.

— Він і справді веселун,, — пояснила дівчина. Щоразу, коли він приїжджає до міста, він замовляє музику за свій рахунок, як і всі туристичні агенти.

Дамазо подивився на неї блукаючим поглядом.

— Тоді йди до нього, — сказав він. — Де годуються троє, вистачить і для четвертої.

Вона нічого не відповіла, а тільки повернула голову в бік майданчика для танців, сьорбаючи зі склянки маленькими ковтками. В блідо-жовтій сукні вона здавалася боязкою і нерішучою.

Вони станцювали наступну партію. Зрештою, Дамазо ставав все похмурішим.

— Я вмираю від голоду, — сказала дівчина і, схопивши його за лікоть, потягла за собою до стійки. — Тобі теж треба поїсти.

Веселун йшов зі своїми трьома жінками їм назустріч.

— Гей, — окликнув Дамазо.

Чоловік усміхнувся йому, не зупиняючись. Дамазо струсив з себе руку супутниці і перегородив тому дорогу.

"Мені не подобаються твої зуби".

Чоловік зблід, але продовжував посміхатися.

"Мені теж", — сказав він.

Перш ніж дівчина встигла перешкодити Дамазо, він вдарив чоловіка кулаком в обличчя, і той сів на середині майданчика. Ніхто з відвідувачів не втрутився. Три жінки з вереском обхопили Дамазо, намагаючись відтягнути в сторону, а дівчина стала відштовхувати його в глибину залу. Чоловік з розбитим, майже вм'ятим лицем встав на ноги, стрибнув, як мавпа, на середину майданчика і крикнув:

— Дайте музику!

До двох годин заклад став майже порожнім, і жінки без клієнтів почали вечеряти. Було жарко. Дівчина подала до столу тарілку рису з квасолею та смаженим м'ясом та стала їсти все однією ложкою. Дамазо дивився на неї у якомусь ступорі. Вона простягла йому ложку рису.

"Відкрий рота."

Дамазо утнувся підборіддям в груди і похитав головою.

"Це для жінок", — сказав він. Ми чоловіки, мачо, це не їмо.

Щоб встати, йому довелося впертися руками в стіл. Коли він зміг нарешті знайти рівновагу, то побачив, що перед ним стоїть, схрестивши руки, буфетник.

"Дев'ять-вісімдесят", — сказав він. Цей монастир не від уряду.

Дамазо відштовхнув його.

"Мені не подобаються геї", — заявив він.

Бармен схопив його за рукав, але за знаком дівчини пропустив і лише сказав услід:
— Потім зрозумієш, як багато ти втратив.

Дамазо вийшов похитуючись. Таємничий сріблястий блиск річки під місяцем прорізав в його мозку світлу доріжку, але вона тут же зникла. Коли, вже на іншому кінці міста, Дамазо побачив двері своєї кімнати, він готовий був посперечатися, що всю дорогу додому пройшов уві сні. Він потряс головою. Смутне, але сильне відчуття підказало йому, що починаючи з цієї секунди він повинен стежити за кожним своїм рухом. Тихенько, щоб не рипнули, він штовхнув двері.

Анна прокинулася і почула, що він риється в скрині. В очі їй вдарило світло кишенькового ліхтарика, і вона повернулася обличчям до стіни, але раптом зрозуміла, що Дамазо не роздягався. Раптове осяяння немов підкинуло її, і вона сіла в ліжку. Дамазо зі згортком і кишеньковим ліхтариком стояв біля відкритої скрині. Він приклав палець до губ. Анна зіскочила з ліжка.

— Ти з глузду з'їхав, — прошепотіла вона і, підбігши до дверей, швидко закрила її на засув.

Дамазо сунув ліхтарик разом з ножом і загостреним напилком в кишеню брюк і зі згортком під пахвою рушив прямо на неї. Анна загородила двері спиною:

— Поки я жива, ти звідси не вийдеш.

Дамазо спробував відштовхнути її.

— Іди, — прохрипів він.

Анна вчепилася в косяк обома руками. Вони не кліпаючи дивилися один одному в обличчя.

— Ти віслюк, — прошепотіла Анна. — Бог тебе нагородив гарними очима, але обділив розумом.

Дамазо схопив її за волосся, вивернув руку і змусив нагнутися, процідивши крізь зуби:

— Сказав, відійди!

Анна подивилася на нього збоку, оком, вивернутим, як у вола під ярмом. На мить їй здалося, що вона може витерпіти будь-який біль і що вона міцніше чоловіка, але він заламував їй руку все сильніше і сильніше. Нарешті вона не витримала, до горла підступили сльози.

— Дитину вб'єш, — сказала вона.

Дамазо схопив її і переніс на ліжку. Ледве відчувши себе вільною, вона стрибнула йому на спину і, зчепившись, вони повалилися на ліжку. Обидва задихалися.

— Зараз закричу, — шепнула Анна йому на вухо. — поворухнися тільки, почну кричати.

Дамазо захрипів в глухий люті і став бити її по колінах згортком з кулями. Голосно застогнавши, Анна розтиснула ноги, але тут же, щоб не пустити його до дверей, міцно обхопила руками і почала вмовляти.

— Чесне слово, сама віднесу їх завтра, — обіцяла вона. — Вагітну мене все одно не посадять.

Дамазо вирвався.

— Тебе всі побачать, — сказала Анна. — Сьогодні світло, повний місяць — ти, дурень, навіть зрозуміти цього не можеш.

Вона спробувала знову утримати його, не дати йому вийняти засув з дверей, а потім, заплющивши очі, замолотила по його обличчю і шиї кулаками, вигукуючи:

— Звір, звір!

Дамазо спробував захиститися, і тоді вона, схопившись за дерев'яний засув, великий і важкий, вирвала його з рук Дамазо і замахнулася, цілячи йому в голову. Дамазо ухилився, і удар прийшовся по його плечу; кістка задзвеніла, як скло.

— Повія! — завив він.

Він уже не думав про те, що не треба піднімати шуму. Він вдарив Анну навідліг кулаком у вухо і почув глибокий стогін і важкий шльонок тіла об стіну, але навіть не глянув на неї і вийшов з кімнати. Двері залишилися відкритими.

Приголомшена болем, Анна лежала на підлозі і чекала: ось-ось щось станеться у неї в животі. Через стіни її покликали глухим, замогильним голосом. Вона закусила губу, щоб не розридатися. Потім піднялася і одяглася. Їй не спало на думку, як не спало на думку і в той раз, коли він йшов за кулями, що Дамазо ще чекає за дверима, розуміючи, що план його нікуди не годиться, і сподіваючись, що вона закричить або побіжить за ним, щоб втримати. Анна повторила ту ж помилку: замість того щоб кинутися наздоганяти чоловіка, вона взулась, закрила двері і сіла на ліжко чекати його.

Лише коли вона зачинила двері, Дамазо зрозумів, що повернутися назад не може. До кінця вулиці його проводжав гавкіт собак, але потім настало якесь примарне мовчання. Він йшов по бруківці, намагаючись втекти від звуку власних кроків, які здавалися чужими й гучними в тиші сплячого міста. Поки Дамазо не опинився на пустирі перед старими дверима більярдної, ніяких запобіжних заходів він не приймав.

Цього разу йому не довелося користуватися ліхтариком. Двері були лише підкріплені там, де він вирвав тоді петлю. Вони випиляли з неї шматок дерева розміром і формою з цеглину та замінили його новою дошкою з вставленим кільцем. Решта була такою ж. Відвівши лівою рукою замок в сторону, Дамазо підсунув правою загострений кінець напилка під іншу петлю і ворухнув їм взад-вперед з силою, але без жорсткості; і ось нарешті бризнув жалісний фонтан гнилих деревних крихт, і дерево подалося.

Перш ніж штовхнути осівши двері, він, щоб вони не зачіпали за цеглу підлоги, підняв їх. Відкривши їх спочатку зовсім трохи, він зняв черевики і сунув їх всередину

згортка, до куль, а потім увійшов, хрестячись, в залите місячним світлом приміщення.

Спочатку минув темний прохід, забитий порожніми пляшками та ящиками. Позаду, під місячним світлом зашкленого слухового віконця, стояв більярдний стіл, а за ним — шафи, повернені до Дамазо задньою стінкою, і в кінці, з внутрішньої сторони головного входу, — барикада з стільців і столиків. Все було так само, як в перший раз, якщо не брати до уваги снопа світла і тиші. Дамазо, якому до цієї хвилини доводилося зусиллям волі перемагати напругу, піддався якимось дивним чарам.

Цього разу він не взяв цеглу, що валялась на підлозі. Притиснувши двері черевиками, він перетнув місячну доріжку, а потім запалив ліхтар, щоб перебити струмінь місяця та відшукати за стійкою коробку кульок. Про обережність він забув. Ведучи промінь ліхтаря зліва направо, побачив багато покритих пилом пляшок, стремена зі шпорами, скручену сорочку, забруднену машинним маслом, і, нарешті, коробку для куль — на тому ж місці, де залишив її в минулий раз. Але потім світло його ліхтарика пересунулося далі, і тут Дамазо розгледів кота.

Тварина без будь-якого інтересу дивилася на нього крізь світло ліхтаря. Дамазо все світив на нього і раптом з легким холодком згадав, що ніколи не бачив кота в більярдній дні. Він наблизив до нього руку з ліхтариком і сказав "тпрусь", Проте кіт не звернув на це жодної уваги. Але тут в голові у Дамазо стався беззвучний вибух, і кіт назавжди зник з його пам'яті. Коли Дамазо зрозумів, що сталося, ліхтарик вже випав у нього з рук, а сам він стояв і міцно притискав до грудей пакунок з кулями. Більярдна була залита світлом.

— Гей!

Він впізнав голос дон Роке і, відчуваючи страшенну втому в спині, повільно випростався. Дон Роке, в одних трусах і з залізною палицею в руці, очманілий від світла, наближався до нього з глибини закладу. За пляшками і порожніми ящиками, повз яких Дамазо пройшов спочатку, висів гамак. Гамака теж не було в перший раз.

Коли відстань між ними скоротилася до десяти метрів, дон Роке підстрибнув і приготувався до захисту. Дамазо сховав руку зі згортком за спину. Дон Роке примружився і витягнув голову, намагаючись розгледіти його своїми короткозорими очима без окулярів.

— Та це ти, хлопче! — здивовано вигукнув він.

Дамазо відчув, ніби щось нескінченне нарешті закінчилося. Дон Роке опустив палицю і підійшов з роззявленим від подиву ротом. Без окулярів і вставних щелеп його можна було прийняти за жінку

"Що ти тут робиш?"

— Нічого, — сказав Дамазо.

Він змінив положення непомітним рухом тіла.

"Що ти там маєш?" — спитав Дон Роке.

Дамазо відступив.

— Нічого, — сказав він.

Дон Роке став червоним і почав тремтіти.

"Що ти там приніс", — крикнув він, зробивши крок вперед з піднятим прутом. Дамазо подав йому пакет. Дон Рок прийняв його лівою рукою, не нехтуючи своєю безпекою, і пощупав взяте. Тільки тоді він розумів.

"Не може бути", — сказав він.

Він був настільки здивований, що поклав палицю на прилавок і, здавалося, забув про Дамазо, відкриваючи пакет. Він мовчки розглядав кулі.

"Я збирався знову покласти їх", — сказав Дамазо.

— Звичайно, — сказав Дон Роке.

Дамазо зблід як смерть. Алкоголь повністю покинув його, і він мав лише терпкий осад на язика та розгублене відчуття самотності.

"Отже, це й було диво", — сказав Дон Роке, знову завертаючи кулі. Я не можу повірити, що ти є такою скотиною. Піднявши голову, він змінив вираз обличчя. А двісті песо?

— У шухляді нічого не було, — сказав Дамазо.

Дон Роке задумливо подивився на нього, жує губами порожнечу, а потім розплився в усмішці.

— Нічого не було, — повторив він кілька разів. Тож нічого не було. — Знову схопив залізну палицю, кажучи:

"Що ж, ми зараз підемо сказати це алькальду".

Дамазо витер спітніли долоні об штани.

"Ви знаєте, що нічого не було".

Дон Рок продовжував посміхатися.

"Було двісті песо", — прогарчав він. А тепер вони здеруть з тебе шкіру, не стільки за те, що злодюга, скільки за те, що дурень несусвітній.